रेबिज

Government of Nepal
Ministry of Health and Population
Department of Health Services
Epidemiology and Disease Control Division

ZOONOTIC AND OTHER COMMUNICABLE DISEASE CONTROL SECTION

रेबिज परिचय

- रेबिज बौलाहा जनावर को टोकाई बाट मानिसलाई सर्ने प्राणघातक रोग हो

- यो रोग लागे पछि उपचार हुदैन तर समयमा विचार पुर्‍याउदा यो रोग बाट बच्न सकिन्छ

विश्वमा रेबिज

- हरेक वर्ष विश्वमा रेबिज को कारणले लगभग ६०००० मानिसहरुको मृत्यु हुने गरेको छ
- हरेक वर्ष विश्वमा १ करोड मानिसलाई रेबिज रोगको उपचारको आवश्यकता हुन्छ
- एशिया मा मात्रै रेबिज को कारण ले ३५००० भन्दा बढी मानिस हरुको मृत्यु हुने गरेको छ

विश्वमा रेबिज

- विश्व भरिमा हुने रेबिज रोगको ४५ प्रतिशत भन्दा बढी सार्क रास्ट्र हरुमा रहेको अनुमान गरिएको छ

- युरोपका धेरै देश हरु र उत्तर अमेरिका ले कुकुरको अनिवार्य खोप कार्यक्रम तथा मानीस का लागि रेबिज खोप को राम्रो प्रबन्ध गराएर रेबिज लाई उन्मुलन गरि सकेको छ

नेपालमा रेबिज

- नेपालमा हरेक वर्ष रेबिजका १०० नया बिरामी देखिन्छन
- धेरै बिरामी त अस्पतालमा भर्ना नभएको कारणले थाह नै पाइदैन
- नेपालको लगभग आधा जनसंख्या रेबिज को उच्च जोखिममा र एक चौथाई जनसंख्या मध्यम जोखिममा रहेका छन्

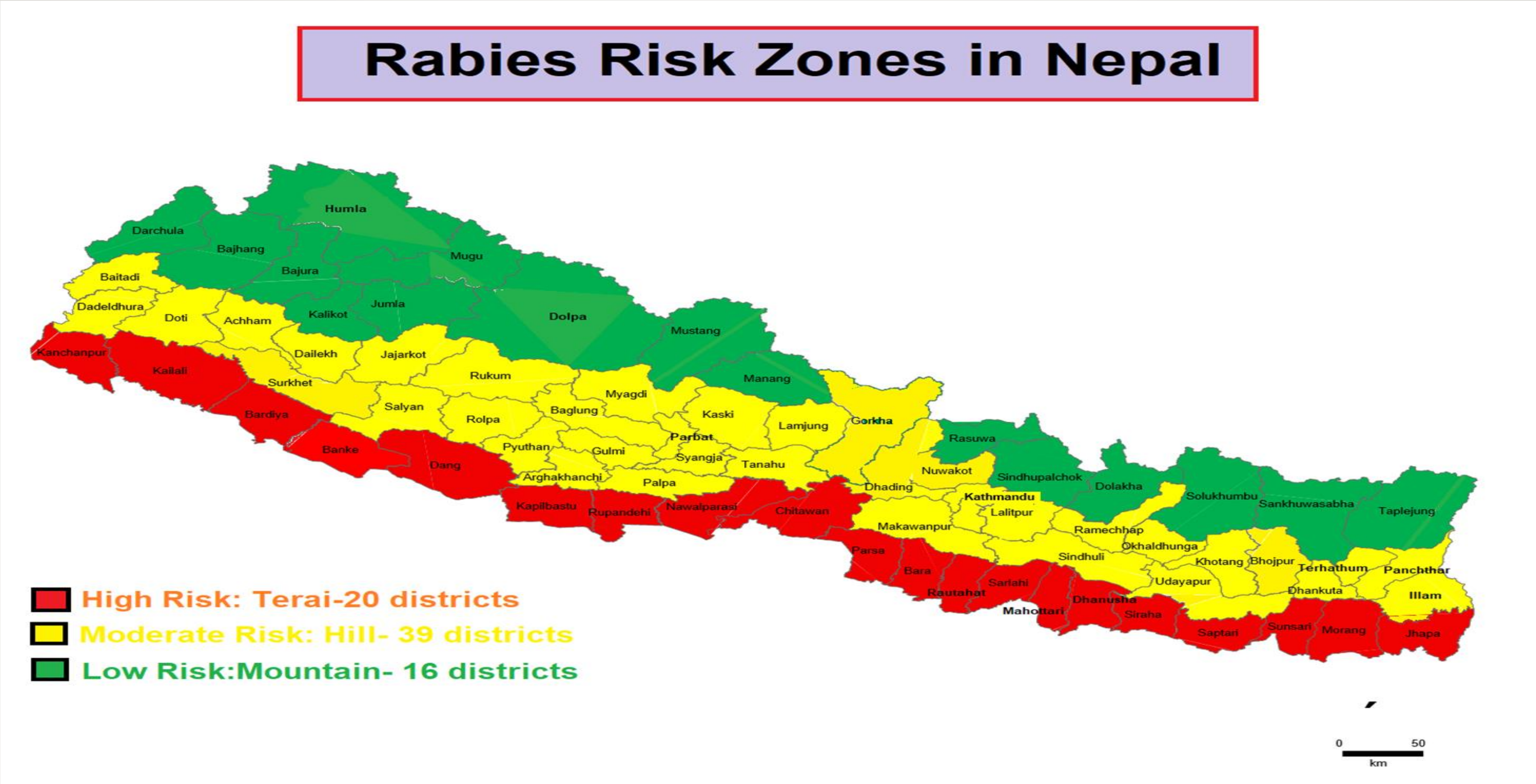
Rabies Risk Zones in Nepal
Humla
Darchula
Bajhang
Mugu
Bajura
Baitadi
Dadeldhura
Doti
Achham
Kalikot
Jumla
Dolpa
Mustang
Kanchanpur
Kailali
Dailekh
Jajarkot
Surkhet
Rukum
Manang
Myagdi
Salyan
Baglung
Kaski
Bardiya
Rolpa
Lamjung
Gorkha
Parbat
Rasuwa
Banke
Pyuthan
Gulmi
Syangja
Tanahu
Dang
Arghakhanchi
Nuwakot
Sindhupalchok
Palpa
Dhading
Dolakha
Kathmandu
Solukhumbu
Sankhuwasabha
Taplejung
Kapilbastu
Rupandehi
Nawalparasi
Chitawan
Lalitpur
Makawanpur
Ramechhap
Okhaldhunga
Sindhuli
Parsa
Khotang
Bhojpur
Terhathum
Panchthar
Bara
Udayapur
Sarlahi
Dhankuta
Rautahat
Illam
Dhanusha
Mahottari
Siraha
Saptari
Sunsari
Morang
Jhapa
High Risk: Terai-20 districts
Moderate Risk: Hill- 39 districts
Low Risk:Mountain- 16 districts
0
50
km

नेपालमा जनावरको टोकाई तथा रेबिजको अवस्था

Fiscal year	Number of cases of dog bites	Number of cases of other animal bites	No. of cases of animal bites (dog+ Other animal)	Number ofARV vials consumed	Deaths
2070/71	31,976	2,540	34,516	195,868	10
2071/72	17,320	3,290	20,610	273,000	13
2072/73	20,133	2,494	22,627	320,139	6
2073/74	37,226	2,518	39,744	227,639	8
2074/75	33,204	2,477	35,681	281,718	32

Source: HMIS & EDCD

रेबिज कसरि सर्छ

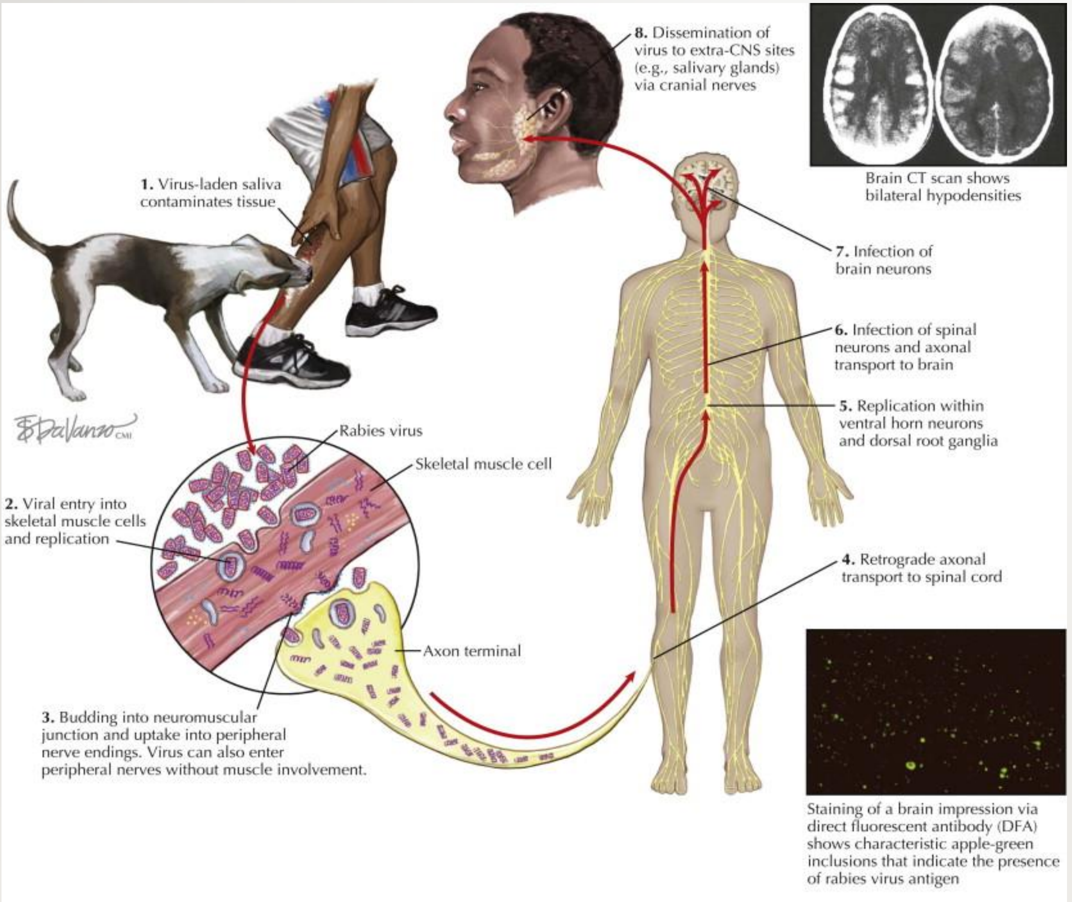

- रेबिज रोग लागेको जनावरले टोकेको अवस्थामा र्‍यालको माध्यमले
- रेबिज रोग लागेको जनावरले घाउ, चोटपटक लागेको छालामा चाटेमा वा र्‍याल पर्न गएमा

यदि कसैलाई बहुला वा शंकास्पद कुकुर वा जंगली जनावरले टोक्यो भने के गर्ने ?

- जनावर ले टोकेको घाउलाई तुरुन्त १० देखि १५ मिनेट सम्म साबुन पानीले राम्ररी सफा गर्ने
- साबुन पाइएन भने पानि ले मात्र भए पनि पखाल्ने
- उपलब्ध भएमा घाउलाई ७० प्रतिशत इथानोल अल्कोहोल वा पोभिडोन आयोडिन लगाउने
- चिकित्सकको सल्लाह बमोजिम रेबिज विरुद्ध खोप लगाउने

कस्तो अवस्थामा रेविज विरुद्धको खोप लिनु पर्दछ ?

जोखिम को श्रेणी	सम्पर्क को किसिम	रेबिज बिरुद्ध खोप
श्रेणी १ (जोखिम नभएको)	जनावर लाइ छुदा अथवा खुवाउदा जनावरले घाउ नभएको छाला मा चाट्दा	खोप नचाहिने
श्रेणी २ (जोखिम भएको)	जनावरले टोक्दा छालामा खोस्रेको (Minor Scratch or Abrasion) भएमा	घाउ सफा गर्ने र तुरुन्त खोप लगाउने
श्रेणी ३ (उच्च जोखिम भएको)	टोकेर छालामा एक या एक भन्दा बढी गहिरो घाउ भएको, टोकेर रगत बगेको	घाउ सफा गर्ने र चिकित्सकको सल्लाह बमोजिम तुरुन्त खोप लगाउने

विश्व रेबिज दिवस २०१९

- प्रतेक वर्ष २८ सेप्टेम्बर का दिन विश्व रेबिज दिवस मनाइने गरिएको छ
- यस दिन रेबिज रोगको बारेमा जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचलान गरि आममानिसमा यस रोगको बारेमा जानकारी एवं पैरवी गरिन्छ

खोप लगाऔँ, रेबिज उन्मूलन गरौ

- आफ्नो घर पालुवा कुकुर लाइ अनिवार्य रेबिज बिरुद्ध को खोप लगाउ
- बहुला कुकुरले टोकेको अवस्थामा अस्पतालमा गइ रेबिज बिरुद्ध को खोप लगाउ
- सन् २०३० सम्म रेबिज बाट हुने मृत्यु लाइ शुन्य मा पुऱ्याउ

रेबिज को रोकथाम तपाई बाट शुरु हुन्छ